

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, državni potovalni učitelj kmetijstva v Gorici.
Izdaja „*Goriško kmetijsko društvo*“.

Štev. 23.

V Gorici, dne 4. decembra 1906.

Tečaj 11.

Draginja mesa.

Vnovič se ponavlja v naši Avstriji krik po otvoritvi državnih mej za vvoz mesa in goveje živine. Najbolj kriče delavci po velikih mestih a njim ob strani stoje mesarji, kateri ljudstvo še bolj podpihujejo. Zopet bi radi podražili ti poslednji meso, ker imajo sedaj — kakor pravijo — izgubo z mesarjenjem.

No, kar se tiče mesarjev, bodi povedano, da niso tako nedolžni, kakor se delajo. Ob vsaki priliki, čim poskoči na živinskem trgu samo za spoznanje cena živini, povišajo oni še mnogo bolj ceno mesu. Malokdo se pa spominja, da bi mesar odnehel od nastavljene cene, ko je živina izgubila kup. Kvečemu, če je hotel vničiti konkurenta, kateremu so se pocedile sline po dobrem zaslužku. Oni bi seveda radi, če bi prišlo meso k nam po 50 vinarjev kilo, saj bi imeli pri tem skoraj samo oni dobiček, kajti cena na drobno prodanemu mesu bi ostala tista, kot je sedaj ali pa bi pala kvečemu za nekoliko vinarjav.

Kar se tiče pa socialistov, ki najbolj kriče, da smo mi kmetje krivi sedanji draginji mesa, povemo naj, da so si tudi oni znali povišati plače. Ne bodemo oporekali, da ni cena živini sedaj precej visoka, toda ali ne zasluži kmet, ki se mora toliko časa truditi, predno vzgoji tolsto živinče, par borih kronic? Tudi kmet mora delati in sicer navadno več delati, kakor delajo tvorniški delavci, katerim je 8 urno delo že preveč. Kmet se mora truditi od zore do trde noči in nazadnje še ne dobi takšnega plačila, kot ga dobi tvorniški delavec. Če bi kmet računal svoje

delo tako, kakor ga računajo mestni delavci, potem ne bi mogel dati živine niti po dvakratni ceni, kot jo prodaja sedaj. Zato ni opravičena zahteva mestnega ljudstva po tem, da bo dohajala k nam tuja živina ter spodrinila s tem ceno domačemu pridelku. Seveda dajo drugod živino lahko bolj poceni, ker imajo preobširne pašnike, kjer pasejo živino poleti in pozimi. Pri nas pa so stroški tudi pri živinoreji veliki. Kdor prideluje pri nas žito, dela večinoma v svojo škodo, ali naj se vzame kmetu še oni mali zaslužek, ki mu ga nudi živinoreja? No, če se to dogodi, potem ni treba pri nas več kmetijstva, niti kmetijskih šol, niti kmetijskih učiteljev, marveč vsak naj si naloži mavho in otroke na hrbet, pa hajdi v tvornico.

Tvornice in mestno delavstvo pripeljali so že sedaj kmetijstvo na rob propada. Vzeli so nam najboljše delavce, za katere moramo pa na stare dni večinoma kmetje plačevati, in s svojim osemurnim delom okužili so mnogo tudi naših poštepih delavcev. Sedaj pa prihajajo z novimi zahtevam, naj se otvorijo meje za meso! Vlada je tako že odprla meje za večino naših pridelkov, ali naj vstreže tudi ti njihovi zahtevi. Ne! Če ne morejo jesti delavci mesa, pa naj jedo polento in močnik, kakor ga jedo večinoma kmetje.

Iz te zahteve izprevidimo kmetje lahko, kakšne prijatelje imamo v meščanstvu. Sedaj zahtevajo, da bo smelo tuje meso k nam, potem bodo zahtevali, da bo smelo tuje vino k nam itd. Zato se bodo morali pač tudi naši kmetje temu postaviti v bran. Mi smo prišli do propada, v propad pa ne gremo. Braniti se hočemo do zadnjega. Skrbimo v prvi vrsti, da pride vlada povsod v kmetske roke. Osobito, ko obvelja nov volilni red za državni zbor, glejmo, da pridejo tje samo taki možje, ki so z dušo in telesom kmetje in nas ne izpodrinijo oni, ki hočejo odpreti vrata našim konkurentom.

O krmskih dodatkih.

Letos imamo skoraj povsod pri nas suho živino. Temu je največ uzrok slaba letošnja piča. Suša, ki je pritisnila meseca

junija in julija povzročila je, da je trava prehitro olesenela in zato mnogo izgubila na redilnosti. Vrhutega, da imamo slabo seno, ga imamo skoraj povsod obenem tudi malo. Zato se bo moral poprijeti letos marsikateri živinorejec tudi krmljenja s slamo, če ne bo hotel kupovati dragega sena ali odprodati živine.

Če hočemo, da bo živina tudi pri slabem senu in pri slami še dobro vspevali, dodati moramo ti piči tudi tako, ki ima v majhni množini mnogo redilnih snovi. Tako pičo imenujemo krmske dodatke ali močna krmila. H krmskim dodatkom prištevamo otrobe, zrnje in razne oljnate tropine. Ker je letos zrnje bolj po ceni nego druga leta, izplačalo se bode tu pa tam, da ga rajši damo živini, nego da ga po malenkostni ceni prodamo. Seveda moramo pri tem pomisliti, da imajo otrobi več redilnih snovi v sebi, nego zrnje in zato bomo vselej rajši te vzeli, če jih dobimo bolj poceni. V prvi vrsti pa priporočamo, da se poslužujemo v dodatek slabe piče oljnatih tropin, katere se pri nas še skoraj nič ne uporabljajo.

Oljnate tropine se dobijo v tvornicah, kjer stiskajo iz raznega oljnatega semena olje. Zato razločujemo lanene, sesamove, bombaževe, palmine, kokosove, orahidove, ogorščine tropine itd. Nekatere teh tropin imajo več beljakovine, to je one snovi, katera najbolj premankuje v slabi piči, druge manj. Tudi tolšča (olje), ki se nahaja še v teh tropinah ima vrednost. Vendar ne jé živina vseh tropin z enako slastjo, zato so nekatere teh tropin, četudi imajo manj beljakovine, bolj drage nego druge z več redilnimi snovmi. Tudi so nekatere izmed njih nosni živini lahko škodljive.

Oljnate tropine dobijo se na prodaj navadno v pogačah. Take pogače je treba prej razdrobiti nego se jih dá živini. Teh tropin pa ne smemo polagati živini od početka preveč, marveč moramo živino na nje polagoma privaditi. Navadno se da odrasli govedí po $\frac{1}{2}$ kila do $1\frac{1}{2}$ kila tropin. Če imajo mnogo redilnih snovi, manj, slabejših tropin več. Najboljše jé, ako pomešamo razdrobljene tropine med rezanico.

Rabo oljnatih tropin priporočamo v prvi vrsti pri kravah in teletah. Pa tudi drugi živini teknejo. Krave dajo po rabi teh tropin koj drugi dan mnogo več mleka. Teletam pa služijo krmski dodatki osobito potem, ko se jih je odvadilo. Za teleta

so najboljše lanene tropine. Še boljša je moka lanenega zrnja, ki se pomeša med posneto mleko. Taka piča velja toliko, kakor sveže mleko, ki ga dobiva tele pri kravi. Zato priporočam tudi tukaj, naj nabavijo naši kmetovalci, ki hočejo vzgojevati teleta, posnemalnik, da posnamejo s pomočjo tega drago mlečno tolščo, katero potem nadomestijo s ceno laneno moko.

Kdor hoče kupiti oljnate tropine, obrne naj se na tvornico, za stiskanje olja v Trstu (pri Škednju). 100 kg teh tropin stane 15 do 20 K. Če se prijavi „Goriškemu kmet. društvu“ večje število odjemalcev, naroči jih tudi to in sicer jih bi naročalo vsakih 14 dni, ker se te tropine kmalu skvarijo, ozir. pogrenijo. Najbolj se priporočajo lanene, sezamove in kakosove tropine.

Št.

Nekoliko o pitanju prešičev.

Cena svinjskemu mesu raste vedno. Zato mora oni, ki redi prešiče za meso, gledati na to, da uporabi vsa sredstva, ki vplivajo na hitro pitanje prešičev. Razun na pravo sestavo piče, paziti je posebno še na sledeče:

a) Prešiči naj bodo skupaj. Dve ali več živali skupaj so bolj mirne, kakor če je zaprta vsaka zase v hlevcu. V društvu žrejo tudi mnogo rajši. Prešiči ne privoščijo v tem slučaju eden drugemu in zato jedo bolj hlastno. Seveda moramo zapirati skupaj samo živali jednake starosti in velikosti, ker bi drugače bolj močna žival zatirala šibkejšo.

b) Krmí naj se natančno ob času. Tu je treba strogega reda. Če krmimo enkrat prerano, drugikrat prepozno, se bodo živali enkrat preobjele, drugikrat pa jim jedača ne gré, ker niso lačne. Oboje zadržuje v pitanju. Prešiče je dobro krmiti trikrat na dan; v tem slučaju jim ni treba použiti velikih množin jedila in zato se nam ni bati, da bi oboleli na prebavilih, kakor tedaj, če krmimo samo po dvakrat na dan.

c) Polaganje soli in vapna. Primerna množina soli povspešuje prebavljanje in prouzroči boljši tek. Vapno, fosforno-kislo (klajno) vapno, zmleta kreda so posebno mladim prešičem

dobro došla sredstva, ker potrebujejo taki prešiči vapno za napravo kosti a v vodeni prešičji piči je tega le malo. Po zimi — tam, kjer se ne spuščaju prešiči nikdar na prosto, tudi poleti — priporoča se nadalje deti v hlev nekoliko premogove žindre, malo zemlje ali šote, da prešiči v njih rijejo in požrejo tudi nekoliko mineralnih snovi.

d) Čistota pri prešičih. Prešiči ljubijo snago ravno tako, kakor druge živali, naj se jih še tako slabo sodi, da se radi valjajo v blatu. Tudi prešičji hlev se mora večkrat in dobro prečistiti. Paziti je, da bo v hlevu vedno dovolj sveže in suhe stelje. Nikdo naj ne misli, da je igrača, če se prešiči včasih operejo in s ščetjo odrgnejo. Živalim se koj pozna, kako dobro jim dé to delo. S tem se spodbudi delovanje kože, izhlap se poveča in pritok krvi je bolj močan. S tem se poveča pri živali tek (lakota) in zdravlje.

e) Hlevi ne smejo biti preveliki, ker dobe v tem slučaju živali preveč prostora za premikanje. Preveliko gibanje pa je nasprotno hitremu pitanju.

f) Toplota v hlevu ne sme biti previsoka. Navadno se misli, da je luksus, če obesimo v svinjaku toplomer, to pa ni tako. Toplomer je posebno pri vzgoji pitalih prascev važna priprava. V prevročem hlevu živalim ne tekne živež. Čim manj živeža pa prešič požre, tem manj mesa naredi. Na hlevsko toploto se na sploh pri pitanju prešičev premalo pazi. Ta naj ne pade nikdar pod 12 °C, pa tudi večja naj ne bo od 15 °C.

GOSPODARSKÉ DROBTINICE.

Grozdje sv. Ane ali sv. Jakoba je pač med vsemi vrstami najbolj rano. V naši Furlaniji prodajajo to grozdje že okoli polovice julija in sicer mu je cena od 80 vin. do 1 krone za kilogram. Posebno dobro vspeva ta trta na latnikih, ki so obrnjeni proti jugu. Grozdje od te trte je krasno in jako okusno. Kdor hoče toraj pridelovati grozdje za prodajo in ima ob hiši, hlevu ali ob strmini v bregu primeren prostor za napravo lat-

nika, ta naj zasadi tje trto sv. Jakoba. Cepiči se dobé tu pa tam v Lahih; kdor hoče imeti pa cepljene trte, obrne naj se na upravo „Prim. Gospodarja“.

Da se vino hitro včisti, dobro je, če pustimo sedaj kletina okna tudi ponoči odprta. Ako ni vino še povrelo in je morda še sladko, ne smemo kleti razhladiti, ker prejenja v tem slučaju vrenje.

Ali je dobro rezati trte po zimi? V hudem mrazu ni dobro rezati trt, ker lahko ob prerezi pozebejo. Če ni hudega mraza, reže se vedno lahko do polovice decembra. Potem je boljše prenehati z režnjo.

Katero zemljišče odberimo si za vinograd? -- Sedaj se bo začelo z napravo novih vinogradov. Predno se lotimo najmanjšega dela v ta namen, moramo natančno premisliti na več reči, ki vplivajo na ameriškansko trto, pomisliti pa moramo tudi na spremembo, ki se vrši dandanes v našem gospodarstvu. Osobito moramo računiti s težaki ali delavci, ki so od dne do dne bolj dragi. Ko izbiramo toraj zemljišče, kjer hočemo napraviti vinograd, odberimo si tako, kjer ne bo treba mnogo težaških moči za obdelovanje. Prestirmih leg, kamor moramo znositi vse na hrbtu, ogibajmo se! Samo tedaj, če hočemo pridelati tu nekaj posebnega, s čimur hočemo zboljšati ostali vinski pridelek, napravimo tudi tu vinograd. Posebno glejmo pri izbiranju zemljišča na to, da bodemo zamogli v vinogradu zemljo z živino obdelovati. Živalsko delo nas ne stane niti petino od človeškega. Zato odberimo si bolj ravna zemljišča. Najbolj ugodno zemljišče za vinograd je ono, ki visi nekoliko proti jugu a se v njem še vedno lahko orje. Popolnoma vodoravna zemljišča ali pa ona viseča proti severju ne dajo tako dobrega vina. Ko odbiramo zemljišče za vinograd pazimo tudi na to, da ne škoduje tam preveč peronospora ali slana. Zato ne napravljajmo vinogradov v nižavah, kjer so velike rose, marveč, če le mogoče bolj vzvišeno. V bolj zvišenih legah je vedno majhen vetriček, ki posuši na trtah preveliko vlago. Seveda moramo paziti tudi na to, da ne napravljajo na zemljišču, ki ga mislimo podelati v vinograd, pomladanski (majni) vetrovi prevelike škode. Da ni dobro, če je vinograd predaleč od našega doma, o tem ni treba govoriti, potrebno pa je povedati, ker mnogo naših kmetovalcev

(osobito okoli Škrbine) obdeluje vinograde po cele ure daleč, četudi imajo pred nosom za vinograde še bolj ugodna zemljišča.

Kedar sadiš sadno drevje, sadi ga dovolj narazen. Jablane, hruške, črešnje in orehe saditi je vsaj 8 do 10 m razsebe, češpe, breskve marelice pa vsaj 5 m. Luknja naj bo 1½ m široka in 60 do 70 cm globoka. Predno drevje zasadiš, pri krajšaj mu korenine. Prereza mora biti gladka. Dobro je, če vtakneš potem drevesce pri koreninah v blato, ki ga narediš iz kravjeka, zemlje in vode. Pazi, da ne zasadiš drevesca pregloboko, ker bi v tem slučaju bolehalo. Kedar zagrinjaš zemljo h drevescu, potresi večkrat to, da pride zemlja tudi pod korenine. Tudi priskrbi drevescu dovolj močen kol, da bo ravno rastlo in ga veter ne nagne. Dobro dé drevescu, če ga ob sajenju tudi pognojimo. Gnoj pa je deti nekoliko nad korenine, vendar tako, da se jih ne bo dotikal.

Rane na sadnem drevju je treba najprej gladko obrezati a potem zamazati s cepilno smolo. Če ne moremo te dobiti in so rane velike, zamažemo rane lahko tudi z ilovico, kateri smo primešali nekoliko kravjeka in živalskih dlak. Tekočo cepilno smolo si napravimo lahko sami, če stopimo na žerjavici navadno smrekovo smolo ter ji dodamo na vsak kilo 35 gramov lanenega olja in 140 gramov špirita.

Za travnike in pašnike je treba sedaj po zimì, ko počiva drugo delo, kaj napraviti. Kdor jih ni gnojil, naj jih gnoji, bodisi z gnojnico, s hlevskim gnojem ali z umetnimi gnojili. Mah naj se postrže. Največ opravila pa dajo obraščeni in kameniti travniki in pašniki. Gošča zatira, kakor znano, travo. Če hočemo imeti toraj več trave, počistimo razno grmovje. Trnje, robidovje, brinje ne spada niti v gozd, kaj še na travnik ali pašnik. Pa tudi hrastovo, gaberjevo in drugo grmovje in drevje naj se počisti po travnikih. Pač pa lahko pustimo na travniku sadno drevje, ker bomo imeli na ta način od drevja dvojen dobiček: travo in sadje. Kdor ima po travnikih in pašnikih mnogo kamenju, ta ga more sedaj pozimi potrebiti in ga spraviti na mejo (zid) ali napraviti iz njega grižo (kup.) Velikega kamenja seveda se ne izplača riti, pač pa ono, ki leži bolj pri vrhu. Nastale luknje zasuti je s zemljo in posejati s travnim semenom. Koliko kraških pašnikov bi se lahko z majnimi stroški zboljšalo!

Predno se krave otelijo, ne smemo jih predolgo molsti. S tem škodujemo teletu. Osobito moramo paziti, da opustimo molžnjo mnogo časa pred otelitvijo pri takih kravah, od katerih mislimo tele vzgojiti. Nekaterе krave sicer nimajo 2—3 mesece pred „ciljem“ mleka, toda boljše mlekarice dajo mleko tudi 3 do 4 tedne pred otelitvijo. Take krave je treba polagoma osušiti. To se pa ne sme zgoditi s tem, da krave samo na pol molzemo, marveč s tem, da molzemo po manjkrat na dan. Deset ali dvanajst tednov pred otelitvijo molzemo torej mesto trikrat, samo dvakrat a po zopetnih 8. dneh po enkrat na dan, za 8 dni vsakih 36 ur a nazadnje vsaki drugi dan.

Krmljenje telic mora biti v prvem letu jako obilno, da se živina bolj okrepi in razvije. V drugem letu pa ne smemo krmiti preveč. Če postane telica pretolsta, se noče pojati in vbrejiti. Zato moramo prejenjati v drugem letu s preveč redilno pičo. V tem času polagati je telicam rezanico, seno, peso, pitnik. Kjer so dobri pašniki, zadostuje paša, kvečemu jim je dati zjutraj in zvečer nekoliko sena ali slame. Ko so se telice vbrejile, pričeti pa jih je zopet dobro krmiti, s tem, da se jim doda dobre detelje, otrobov in drugih pripomočkov za pitanje.

Sredstvo proti črncem (švabom ali ščurkom). — Črnci jako radi ližejo med; če primešaš toraj temu nekoliko fosforne masti, ki jo kupiš v lekarni ali v mirodilnici ter razporediš to prijetno dišečo vado v bližino lukenj, kamor se črnci skrivajo, pa bo ob nje. Po noči pridejo h medu in ga ližejo. S tem pa se zastrupijo. Kedar polagamo strup po stanovanju, paziti moramo, da ne pride kaka druga domača žival ali otroci do njega. Če hočemo črnce korenito iztrebiti, moramo delo po nekoliko dneh ponoviti.

Mah je na naših travnikih skoraj najhujši plevel. Ta plevel ne zatira samo dobrih travniških rastlin, ampak krade zemlji tudi vlago. Z vsakim kilom mahu, ki ga naberemo na travniku, rešimo do 25 kilov piče. Najboljše sredstvo proti mahu je gnojenje in travniška brana. Kdor nima gnojnice, gnoja ali pepela, kupi naj superfosfat in kajnit ali kalijevo sol. Tudi Tomasova žlindra se še lahko rabi mesto superfosfata. Posebno pa priporočamo še, naj se z mahom preobraščeni travniki prevlečejo s travniško brano. Travniška brana kupi se lahko v „Gor. kmet.

društvu* za 70 K. S pomočjo te priprave dobimo za majhne novce mnogo sena. Ker je to dandanes jako drago, je pač slab gospodar oni, ki se ne poslužuje sredstev, s katerimi si zamore povečati dohodek na travniku. Zato kupite vsi gospodarji travniško brano! Osobito jo priporočamo onim kmetovalcem, ki imajo gladke travnike. Z njo je treba prevleči travnik podolgič in povprek in sicer je najboljši čas za to delo takrat, ko je travnik dovolj suh.

Da bo kuhano maslo dolgo časa okusno in dišeče. — Ako hočemo večjo množino masla shraniti za dlje časa, nalijmo ga, dokler je še gorko, v posodo ter počakajmo, da se ohladi. Sedaj pa razpustimo v ponvi nekoliko sladkorja in vlijmo ga na vrh masla. Nekoliko masla se sedaj raztaja od gorkote sladkorja in napravi nekako skorjo, katere zrak ne more predreti. Sedaj se posoda dobro zapre in postavi na suho in hladno mesto, kjer obstoji varno za dolgo časa. — Kadar se maslo začne rabiti, odlušči se najprej na vrhu sladkorna skorja, katera je otrokom prava sladčica.

Pohorski.

Superfosfat se izdeluje iz zdrobljenih kosti ali zmetih kosti ali pa tudi iz nekega minerala, ki se imenuje fosforit. Zdrobljene kosti, katerim se je vzela tolšča, polijejo se z žvepleno kislino. S tem, da se spoji vapno v kosteh s to kislino, postane fosforna kislina tudi v vodi razstopna, zato zaleže superfosfat bolj hitro nego druga gnojila, kjer se nahaja fosforna kislina v drugačni obliki kakor n. pr. v Tomasovi žlindri, v kostni moki itd. V superfosfatih nahaja se navadno 12—18 odstotkov fosforne kisline. Tovarna za to gnojilo nahaja se na Reki. Tudi v severni Italiji jih je več. Letos prodaja Gor. kmet. društvo superfosfat po 5 K q, v zalogi 20 vin. dražje. Superfosfat je trositi januarja do marca in zaleže osobito v plitvih in osušnih zemljah. Najbolj se izplača na travnikih, pri fižolu, grahu, detelji, krompirja, v vinogradu in pri sadnem drevju. Fosforna kislina deluje osobito za napravo zaroda in sadu. Našim kmetovalcem priporočamo to gnojilo v uporabo.

Laški rizling je tuja trta, ki se je pri nas najbolj sponesla. Res, da ima premajhne grozde, toda ima jih dosti, a jagode so na njih močno stisnjene. Rizling dá zato navadno več mošta, nego se na trti računi. Povprečno ima grozdje pri nas iz

dobrih leg 22 odstotkov, iz nižav 18 odstotkov sladkorja, kar je pač jako mnogo. To trto priporočamo našim vinogradnikom za bolj močna zemljišča, osobito za nižave in osojne lege. V solčnih legah trpi rad od suše, posebno, če je zemlja bolj lahka.

Da dobiš po zimi cvetje, deni meseca decembra ali januarja v kozarec vode majhne črešnjeve, breskvine ali marelične vejice. Posodo z vejicami postavi nato v gorko sobo ali cvetličnjak in kmalu boš videl cvetje. Tudi veje španskega bezga zamoreš na ta način prisiliti, da ti bodo cvele.

Okvirji pri cvetličnjakih in zimskih gredicah napravljali so se do sedaj večinoma iz mecesnovega lesa. Dandanes pa se uporablja v ta namen železo. Les ne dopušča sicer tako lahko gorkote iz cvetličnjaka, kakor železo, vendar ima to poslednje prednost, da ne vzame toliko svetlobe. Železni okvirji so tudi večinoma ceneji od lesenih. V ta namen vzeti je železo, ki ima v prerezu T, oziroma za stranice v podobi kota upognjeno železo.

Za rezanje cepičev je najboljši čas meseca decembra in januarja. Cepiče je zvezati v snope, h katerim je privezati ime dotične vrste a nato se morajo zagrebsti v moker pesek ali pa v zemljo. Kdor misli rabiti toraj cepiče, naj jih sedaj nabere.

POROČILA.

Kmetijski večeri. — Pot. kmet. učitelj A. Štrekelj priredi v tednu od 10. do 15. decembra v Št. Petru kmetijske večere. kjer bo razpravljal o najbolj važnih kmetijskih vprašanjih, ki se tičejo goriških okoličanov. Prvi taki večer prične v pondeljek 10. t. m. ob 6. zvečer v šolskih prostorih. Kmetovalci in njihovi prijatelji vabijo se, da se teh večerov čim bolj v obilnem številu vdeleže.

„Goriško kmetijsko društvo“ priredi dne 8. decembra javen shod v Ročinju, dne 16. decembra pa tak shod v Biljani. Začetek shodov bo okoli 3. pop.

„Kmetijska družba za Trst in okolico“ objavlja sledeče vabilo na svoj X. redni občni zbor, ki bo v nedeljo 9. decembra t. l. ob 9¹/₂ uri predpoludne v sokolovi dvorani v prostorih „Narodnega doma“ v Trstu, s sledečim dnevnim redom:

1. Nagovor predsednika.
2. Poročilo tajnika.
3. Poročilo blagajnika in predložitvev društvenih računov za leto 1905.
4. Volitev novega odbora.
5. Slučajnosti.
6. Razdelitev nagrad za nasade novih vinogradov.

OPAZKA. V slučaju nesklepčnosti zaradi nezadostnega števila navzočih udov, bo ob 10¹/₂ uri predp. istega dne sklican drugi občni zbor, na katerim se veljavno sklepa z vsakim številom udeležencev.

Prosi se in opozarja člane „Gor. kmet. društva“, da v izogib pomot pri pošiljanju denarja društvu na kratko označijo na čekih in položnicah zakaj in za kakšen naslov se dotični denar pošilja.

„Goriško kmetijsko društvo“ imu za svoje ude na razpolago čez 1000 lepih jablan najfinejših vrst ter par sto marelic in češpelj tudi najbolj priporočljivih vrst. — Cena je od 12—24 vin. komad.

Imenovanja. — Dež. odbor goriški imenoval je kmetijski m nadzornikom S. Portelli a zootehničnim nadzornikom pristava na slov. odd. kmet. šole Milтона Klavžar. Kakor slišimo šolal se je prvi na kmet. šoli v Gorici in potem v Milanu v Italiji, kjer je napravil tudi doktorski izpit.

Mlekarna na Cesti pri Sv. Križu bi bila jako na pravem mestu. Tu je železnična postaja in voda a okolica je za živinorejo, kakor vstvarjena. Nikjer pri nas ni toliko travnikov, kakor okoli Ceste. O ti mlekarni razpravljalo se je že na shodih v Sv. Križu, v Lokavcu in prošlo nedeljo pri Sv. Tomažu. Ljudje niso posebno vneti za mlekarnico. Pravijo, da imajo premalo mleka. Mi pa pravimo, naj prodajo rajši ono vozno živino, ki je ne potrebujejo neobhodno in naj redijo rajši mlečno živino. Od te bodo imeeli mleko, teleta in gnoj. Majhna dela opravimo prav lahko tudi s kravami. Kdor je toraj vnet za mlekarno na

Cesti, prijavi naj se pot. kmet. učitelju A. Štreklju, Val. Komparetu v Lokavcu ali Iv. Berbuču v Sv. Križu. — Kakor se je govorilo na shodu v Avčah 4. novembra, želijo imeti tudi tam mlekarno. O tem se bo posvetovalo še posebe prihodnji petek 7. t. m. ob 6. zvečer.

Vinski trg, ki se je vršil v nedeljo v Dornbergu, pokazal je, da so Dornberžani v kletarstvu že mnogo napredovali. Med ponujenimi vini smo dobili nekatera kar izborna. Ona vina, ki so se pustila le malo ali nič na tropinah, prekašala so v dobroti dlje časa kuhana. Sploh pa so letos v Dornbergu bolj mila vina, nego prejšnja leta, ker so se držali vinarji bolj modernih nauk, ki se tičejo kletarstva. Vsega je bilo na trgu okoli 200 uzorcev, ki so se razpostavili v enakih steklenicah na posebnih stelažah v veliki dvorani g. Kerševanija. Vstop v dvorano, pa tudi pokušnja je bila vsakemu prosta in brezplačna. Gostom je streglo osem dornberških deklet.

Kupčija sicer ni bila posebno čvrsta, ker je došlo premalo kranjskih kupcev, toda mnogo njih poslalo je svoje zastopnike, ki so si zapisovali ponujena vina po njihovi dobroti, ceni in množini, kateri podatki so se dobili v posebnem zapisniku. Upa se toraj da se pokaže uspeh razstave prihodnje dni. Iz zapisnika se lahko posname, da je v Dornbergu letos še jako mnogo vina na prodaj. Cena mu je od 32 K dalje. Eno vino (burgundec + sauvignon) prodalo se je včeraj celo po 70 K hl. To pač kaže, da se je tudi pri nas pričelo plačevati vino po dobroti, kar je edino pravo.

Letos se je pokazalo, da je čas za prireditev vinskega semenja sedaj v zimi nekoliko prepozen, zato se bo prirejal tak semenj prihodnja leta pred Sv. Martinom, da se bodo zamogli preskrbeti krčmarji še z moštom, kar jim pride radi užitnine jako prav.

Oni vinski kupci, ki niso mogli na vinski semenj a bi radi imeli dobro kapljico, obrnejo naj se na predsednika vinarskega društva ali župana v Dornbergu, ki jim dadó radovoljno podatke o razstavljenih vinah.

Živinski trg v Gorici bi bil v sramoto vsaki veči vasi. Ob tržnih dneh se ni moč preriti skozi govedo, katero stoji vse vprek. Zakaj ne bi vlada prisilila tudi te občine, da vredi živinski trg, kakor je prisilila druge občine, v katerih so hoteli

imeti semnje za živino! Ali hočejo Goričani da si napravijo kmetje sami primeren prostor v kaki sosedni občini?

Za sadni trg ob Sočinem mostu v Pevmi potegujejo se briske občine. To je najboljši odgovor na postopanje goriških tržnih komisarjev.

Petrine je prodalo Gor. kmet. društvo letos nad 35 q in še toliko je bi, če bi je imelo. Žal pa, da so se kmetovalci prepozno za njo oglasili. Kakor nam poročajo, pričeli so metulji prošli teden lezti na drevje ter se v petrini dobro lovijo. Če se je petrina z metulji pokrila ali se je strdila, namazati je vnovič ali pa jo je s čopičem nekoliko razpraskati. Največ petrine je šlo v Brda.

Repa je letos povsod po naši deželi jako dobro obrodila. Posebno na Krasu je ni bilo že zdavno toliko, kot letos. Ker je bila letos za druge pridelke na sploh slaba letina, reši pač repa marsikaterega kmetskega trpina lakote.

Gnojenje in umetna gnojila je naslov knjižici, ki jo je spisal Jak. Legvat, mlekarški nadzornik za Kranjsko. V knjižice se govori posebno o umetnih gnojilih, kje in kako se uporabljajo. Dobiva se pri pisatelju. Knjižico priporočamo.

Cepljenje trt v piščalo, o katerem smo pisali v „Prim. Gospod.“ meseca julija, sponeslo se je letos izborno. Nekaterim cepjarjem ni pogrešilo niti 3%. Oko je tudi povsod, kjer se je za časa cepilo, dobro dozorelo. V tem cepljenju leži za naše in bolj južne kraje prihodnost.

Nagrade vinogradnikom. — „Kmetijski družbi za Trst in okolico“ poroča c. kr. namestništvo z odlokom od dne 9. t. m. št. 22000/II sledeče:

„Na podlagi svojega odloka z dne 10. avgusta t. l. št. 18022, s katerim so bile razpisane nagrade za nove nasade vinogradov v tržaški okolici s trtami, cepljenimi na ameriški podlagi, dospelo je semkaj potom kmetijske družbe 28 prošenj. Vračajo se omenjene prošnje doličnikom z opazko, da so bili od njih navedeni nasadi po strokovnjakih tukajšnjega urada pregledani ter na predlog istih veščakov so bile pripoznane nagrade sledečim prosilcem: 1) Nabergoj Antonu s Proseka št. 201, 50 K. 2) Sancin Ivanu (Ciceron) iz Škednja št. 225, 50 K.

3) Košuta Antonu iz Sv. Križa št. 157, 40 K. 4) Godina Lovrencu iz Škednja št. 12, 40 K. 5) Višnovič Justu iz Rojana št. 265, 40 K. 6) Milič Matevžu s Proseka št. 187, 40 K. 7) Sedmak Martinu iz Sv. Križa št. 19, 30 K. 8) Sedmak Matiji iz Sv. Križa št. 284, 30 K. 9) Košuta Martinu iz Sv. Križa št. 111, 30 K. 10) Košuta Kristjanu iz Sv. Križa št. 214, 30 K. 11) Košuta Ivanu iz Sv. Križa št. 6, 30 K. 12) Daneu Štefanu iz Kontovelja št. 23, 30 K. 13) Kjuder Ivanu iz Lonjerja 30 K. 14) Kosmač Ivanu iz Lonjerja 30 K

Zaradi omejenosti pripomočkov, ki so bili na razpolago, moralo se je tudi letos vzeti v poštev le take manj premožne vinogradnike, ki niso bili še obdarovani.

Razen zgoraj omenjenih spoznala je dotična komisija, da so tudi nasadi Valentina Pižon iz Škednja št. 559 in Josipa Godina tudi iz Škednja št. 122 vredni nagrade in priznanja. Ali ker se je moralo upoštevati v prvi vrsti manj premožne posestnike, se tema dvema posestnikoma ni moglo podeliti denarnih nagrad; zato pa naj se jima izreče od c. kr. namestništva častno priznanje.

Kmetijska družba prejme po poštni položnici nakazano svoto 500 kron s prošnjo, da vroči zgoraj omenjenim prosilcem dotične nagrade proti postavno kolekovanim pobotnicam*.

Kmetijska družba naznanja torej v smislu zgoraj omenjenega odloka, da se bodo dotične nagrade razdelile ob priliki družbenega občnega zбора, ki bo dne 9. decembra t. l. Natančneje bo vsak obdarovanec še posebej pismeno in pravočasno obveščen od strani družbenega tajništva.

Shod proti draginji mesa imeli so prošlo nedeljo dunajski mesarji. Obsojali so zahteve kmetov in postopanje kmetijskega ministra, ki brani, kakor znano, jako odločno kmetske koristi. Sklenili so poslati deputacijo h cesarju. Njihove zahteve so: otvoritev državnih mej za živino iz Srbije, Bulgarije, Rusije in prekomorskih držav (južne Amerike) ter prepoved, da se ne sme izvažati naše živine v Nemčijo. Upajmo, da se njihove zahteve ne vresničijo.

Po sadikah strupenega lovorja poprašuje letos več njih. Kdor bi jih imel na prodaj, javi naj to „Goriškemu kmetijskemu društvu“.

Cena vinu je zadnji čas precej porastla. Brisko vino prodaja se sedaj po 44 do 48 K, vipavec po 32 do 40 K, kraški teran po 60 do 80 K.

Dopuščevalna komisija za goriški okraj priredi v kratkem sestanke z župani, kjer se bo posvetovalo o tem, kaj naj se vkrene glede naredeb, ki jih zahteva zakon za licenciranje bikov, osobito pa še to, kakšno pleme naj se v bodoče širi v srednjem ozemlju.

Nagrade za izboljšanje travnikov. — Dež. zbor dovolil je prošlo leto za nagrade v izboljšanje pašnikov in travnikov po Krasu 2000 K. Tudi vlada je privolila v isti namen za prihodnje leto 2000 K.

Razstava goveje živine v Gorici je pokazala, da imamo okoli Gorice pravo mešanico. Na razstavi se je videla živina vseh plemen: švicarska rujava, gornjeinodolska, belanska, simodolska, freiburška, settekomunska, maricodolska, itd. Dolgo bo treba še, predno se poprimejo tu vsi kmetovalci enega plemena. Na razstavi se je najbolj odlikovala živina gosp. grofa Ž. Attemsa iz Podgore. Najbolj enotno živino so pokazali kmetovalci iz Šempasa in okolice.

Razstavi goveje živina v Sežani in v Komnu. — Radi velike suše, ki je bila letos po Krasu, bila je tudi razstavljena živina precej suha. Na sežanski razstavi bilo je videti sicer precejšnji napredek v živinoreji, kar se pa tiče razstave v Komnu, more se reči, da se je ona pred dvema leti boljše sponesla. Seveda se je priredila o bolj primernem času, nego letos. Da se izboljša živinoreja na Krasu, svetovati je Kraševcem v prvi vrsti da naj izboljšajo svoje travnike in pašnike ter naj se poprimejo bolj pridelovanja krmskih rastlin, vzlasti detelje, kajti brez dobre piče, ne more biti dobičkonosne živinoreje.

Na razstavi v Sežani so dobili darila: Za krave: Anton Rožanc, Lokev 40 K, Fran Mislej, Sežana 30 K, Anton Umek, Lokev 30 K, po 20 K: Andrej Mlač, Lokev, Martin Medved, Lokev, Josip Pavlovič, Lokev, Josip Pavlovič, Lokev. — Za junice: Ivan Dujc Zavrhek 40 K, Franc Mislej Sežana 30 K, po 20 K: Anton Muha Lokev, Josip Furlan Skopo, Jožef Pirjevec Dane. — Nagrade po 10 K: za bika sta dobila Josip Milič Salež in Anton Muha Lokev. — Za krave: po 10 K: Ivan Kocjan Žirje, Eranc Umek Lokev, Ignac Božeglav Lokev, Alojz Saražin Štjak. — Za junico je dobil Anton Mahnič iz Povirja 10 K.

Na razstavi v Komnu so dobili: Darilo 40 K Nemeč Franc iz Nabrežine. — Nagrade: Kovačič Josip Komen 29. 20 K; po 10 K: Štrekelj Andrej Komen 5., Čotar Andrej Komen 20., Turk Alojz Komen 30., Godina Miroslav Komen 18., Buda Anton Komen 22., Mrzik Andrej Komen 12. — Godnič Fr. Gorjansko 20 K, Uršič France Gorjansko 10 K, Spačal Friderik Vojsčica 10 K, Milanič Josip Volčjigrad 30 K, Milanič Josip Volčjigrad 20 K; po 10 K: Stepančič Iv. Temnica, Furlan Anton Kobljaglava, Furlan Anton Kobljaglava, Adamič Josip Ivanjigrad, Tavčar Rudolf Ivanjigrad. — Jazbec France Škrbina 20 K, Adamič Viktor Škrbina 20 K; po 10 K: Dugulin Andrej Škrbina, Cotič Fr. Škrbina, Kovačič Ant. Škrbina, Budal Iv. Komen 3, Volčič Valentin Komen 15. — Volčič Valentin Komen 15. 20 K, Štrekelj Josip Gorjansko 20 K.

Na novo priglašeni udje Goriškega kmetijskega društva.

Gabrijel Ambrož, oskrbnik grofa Coronini Kronberg	Gulič Anton	Kobdilj	2
Kerševan Janez, pos. Preserje 267 Rihenberg	Zega Filip	>	3
Kerševan Andrej, pos. Preserje 259 Rihenberg	Škerk France	>	5
Rebec Ivan, Dutovlje 27	Gulič Leopold	>	8
Kovačič Matija, pos. Avče 17	Mahnič Filip	>	10
Vendramin Anton, pos. Belo Šmartno Kojsko	Fabič Martin	>	11
Volčič Ivan, Črniče 57	Fabič Ivan	>	12
Spitzer Ivan, vikar Ravnica Solkan	Gerbec Anton	>	13
Podgornik Filip, učit. Gor. Tribuša Čepovan	Gerbec Ivan	>	15
Vendramin Josip, Št. Maver Podgora	Gerbec France	>	16
Močnik Jožef, Grahovo 8	Kos France	>	18
Gorup Andrej, Krajinavas 39 Dutovlje	Turk Ivan	>	22
Gorkič Jakob, Dol. Vrtojba 73	Fabjan Miha	>	24
Petejan Franc, pos. Sovodnje 28	Gulič Anton	>	26
Švigelj Alojz, 1 os. Kobdilj-Štanjel	Švigelj Alojz	>	27
Fabjan Franc, > > >	Kos Josip	>	28
Poljšak Feliks, Šmarje	Furlan Josip	>	29
Gregorič Franc, Prvačina 167	Kos Josip	>	30
Klanjšček Ivan, Dol. Cerovo	Zega France	>	37
Gerbec Mohor, Kobdilj 1	Petelin Anton	>	38
	Gulj Ivan	>	39
	Fabjan Andrej	>	45
	Fabjan Ivan	>	19
	Čigon Josip, Hruševica 17 Štanjel		
	Štupica Andrej, Nabrežina		

